

релігійних громад, сподіваючись на церкву як наапологета окупаційної політики і на її лояльність до нової влади. Відносна свобода віросповідання слугувала лише засобом пропаганди. У той же час, зазначає автор, значна частина подолян шукала порятунку в релігії, і це допомагало їм витримати суворі випробування окупаційної доби.

Таким чином, монографія Гальчака С.Д. важлива тим, що фактично є першою узагальнюючою працею з історії Поділля у роки Другої світової війни. Наукова актуальність дослідження пояснюється однобічним та не завжди об'єктивним вивченням проблеми радянськими істориками, нез'ясованою низкою питань у сучасній українській історіографії, пов'язаних з територією України й, зокрема, Поділля та важливим її пізнавальним і виховним значенням на етапі розбудови незалежної Української держави. Дослідження, без сумніву, приверне увагу науковців та всіх тих, хто цікавиться історією Другої світової війни, подіями на теренах Поділля та життям населення в умовах нацистської окупації.

Юрій Зинько

Винницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат історических наук, професор (Україна)

**Сергей Гальчак. Подолье в годы Второй мировой войны (1939 – 1945) : Монография.
– Винница : ТОО «Меркьюри-Подолье», 2018. – 656 с.**

Аннотация. В статье прорецензирована монография, в которой исследуются события, что происходили на территории Подолья в годы Второй мировой войны, политика оккупационной власти и деятельность органов самоуправления по решению повседневных проблем населения, участие жителей региона у движении Сопротивления.

Ключевые слова: Подолье, Вторая мировая война, нацистская оккупационная власть, «румунизация», движение Сопротивления.

Yuri Zin'ko

Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kotsiubynsky,
Ph. D. (History), Professor (Ukraine)

**Sergei Galchak. Podillya during the Second World War (1939 - 1945): Monograph. -
Vinnitsa: LLC «Merkury-Podillya», 2018. - 656 p.**

The article is dedicated to a monograph devoted to the events that took place during the Second World War in the Podillya region, the policy of occupation power and the activity of self-government bodies in solving the urgent life problems of the population and the participation of the inhabitants of the region in the resistance movement.

Key words: Podillya, Second World War, Nazi occupation power, "Romanization", resistance movement.

Статтю подано до редколегії 19.01.2018р.

УДК 930. 85 (075. 8)

Віталій Тучинський

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат історических наук, доцент(Україна)

Зинько Ю.А., Калитко С.Л., Кравчук О.М., Поп І.І. Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: ТОВ «Нілан - ЛТД», 2017. – 467 с.

Анотация. У статті зроблено спробу прорецензувати навчальний посібник з історії Чехії від найдавніших часів до сьогодення, авторський колектив якого намагався не лише ознайомити читачів з найголовнішими подіями історії Чехії, насамперед політичної, соціально-економічної та етнокультурної, а також з'ясувати місце та роль чеського народу у європейській та світовій історії.

Ключові слова: Чеська Республіка, історія, історіографія, історичні джерела, Чехословаччина, чеська культура, богемістика.

Засвоєння історичного досвіду, здобутого європейськими державами протягом багатьох віків, набуває особливої ваги не лише з наукового погляду, а й практичних потреб формування

молодої Української держави. Актуальність вивчення історії Чехії зумовлюється тим, що саме вона займає важливе місце в минулому і сучасному Європі. Зазначена теза аргументується тим, що політична історія чехів часто була в центрі європейських подій, зокрема, у боротьбі з аварським каганатом західні слов'яни – предки чехів і словаків – заснували перше слов'янське державне утворення – «Імперію Само», а згодом і «Великоморавську імперію» (IX – початок X ст.). Її культурні надбання, що стосувалися зародження слов'янської писемності, мали загальнослов'янське значення. Незважаючи на те, що Чехія зрештою перейшла на латинську абетку, слов'янська писемність стала базовою в розвитку християнської цивілізації в Україні, Білорусії, Росії, Болгарії, Сербії та інших південнослов'янських народів. Будучи найзахіднішим форпостом слов'янства у Європі, чехи не тільки зберегли свої національно-культурні особливості, але й перейнявши найкращі надбання західноєвропейської цивілізації, стали політично розвиненою сучасною нацією.

Рецензований навчальний посібник підготовлений викладачами факультету історії, етнології і права Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – професором Ю.Зінком, доцентами О.Кравчуком та С.Калитком у співавторстві з професором І.Попом (м.Хеб, Чеська республіка). Така співпраця дала можливість більш об'єктивно та неупереджено дослідити минуле Чеської республіки на основі широкого використання різноманітних джерел, серед них найновіших, а також надбань чеської історіографії. Зважаючи на те, що автори тривалий час викладають в університеті історію Чехії у контексті історії слов'янських народів, навчальний посібник викликає значний науковий інтерес, попри популярну форму викладу.

Колектив авторів ознайомив читачів книги з найголовнішими подіями історії Чехії, насамперед політичної, соціально-економічної та етнокультурної, сприяв з'ясуванню місця і ролі чеського народу в історії слов'янського світу та європейської цивілізації. Наведений у праці навчальний матеріал безумовно сприяє вихованню поваги до історії чеського народу, формуванню особистісних світоглядних рис, суттєво розширює історичний світогляд, пропагує ідеї гуманізму та демократії.

Робота складається із вступу та дев'ятнадцяти розділів, кожен з яких характеризує певний цивілізаційний етап минулого Чеської республіки. Два останні розділи присвячені характеристиці надбань чеської культури другої половини ХХ – початку ХХІ століття та дослідженню історії Чехії в Україні. Автори рецензованої праці головну увагу звертають на висвітлення проблем політичної історії Чехії, боротьбу чеського народу за творення національної держави. Особливо цікавим у цьому контексті видається період 1648-1918 років, коли чеські землі перебували у складі Австро-угорської імперії. У навчальному посібнику вдало подано аналіз політичної діяльності органів імперської влади щодо чеського народу, еволюцію релігійної та етнокультурної ситуації в Чеських землях тих часів.

Авторський колектив праці відзначає особливий статус національної інтелігенції Чехії, яка завжди займала провідні позиції у боротьбі за збереження національної самобутності чехів. Слушно наголошується, що в Чехії національна інтелігенція концентрувалася не тільки на проблемах загальної просвіти народних мас, але й зробила вагомий внесок у формування їх національної свідомості. Причому очолити чеський національний рух на початку ХХ століття зміг Т. Масарик, якому вдалося акумулювати протестний потенціал різних верств тогочасного чеського суспільства та відновити державність чехів та словаків.

Значну увагу історики приділяють міжвоєнній історії Чехословаччини, відзначаючи особливе становище в ній Закарпатської України. Водночас дослідники критично підходять до оцінки подій 1938-1939 років у Закарпатті, в результаті яких край було приєднано до Угорщини. Характерним є виражений підхід до висвітлення складних та дискусійних проблем історії Чехії, зокрема Мюнхенських угод 1938 року, що за вдалими висловлюванням авторів «принесли Чехословацькій державі не тільки втрату території, населення, оборонних споруд, а й психологічний колапс, деморалізацію і зневіру у демократичних цінностях».

У своїй праці автори намагаються зважено проаналізувати культурні досягнення чеського народу, відзначаючи що саме освіта та культура були головними факторами збереження національної самоідентичності чехів. Особливо варто відзначити той факт, що за рівнем писемності в Австро-угорській імперії чехи випереджали німців.

Окремий розділ присвячено вивченню історії Чехії в Україні у ХІХ – на початку ХХІ століття. У ньому, зокрема, зазначається, що ще із часів «Повісті минулих літ» чехи та моравани займають чільне місце у розповідях про походження та розселення слов'янських народів. Огляд розвитку історичної богемістики дав підстави авторам зробити висновок про те, що в Україні завжди існував постійний інтерес до вивчення історії чеських земель, а у роки незалежності дослідники більше уваги приділяли політичним подіям та постатям ХХ - початку ХХІ століття. Перед сучасним поколінням вітчизняних богемістів постає завдання комплексного вивчення чеської історії та підготовки фундаментальних академічних праць. Рецензований посібник якраз

і є однією із перших в незалежній Україні вдалих спроб із нових методологічних та концептуальних засад дослідити історію Чеської республіки.

Працю вдало доповнює термінологічний словник, що відповідає сучасним вимогам щодо оформлення навчально-методичної літератури. На завершення книги автори пропонують читачам контрольні питання та завдання до кожного із розділів, що сприяє кращому засвоєнню викладеного у ній навчального матеріалу.

Також варто відзначити ґрунтовний список рекомендованої до посібника літератури, що нараховує понад тисячу триста найменувань, і містить значну кількість сучасних публікацій з проблеми, зокрема і понад шістьдесят дисертаційних досліджень, пропонує збірники документів та матеріалів, переважна більшість яких видані у Чеській республіці.

Загалом слід високо оцінити рецензовану працю як значне досягнення у вивченні історії чеського народу, вона є значним внеском у доробок сучасної української богемістики.

Виталий Тучинский

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского,
кандидат исторических наук, доцент(Украина)

Зинько Ю.А., Калитко С.Л., Кравчук А. Н., Поп И.И. Очерки истории Чехии. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – Винница: ТОВ «Нилан – ЛТД», 2017. – 467 с.

***Аннотация.** В статье сделана попытка прорецензировать учебное пособие по истории Чехии с древнейших времен до современности, авторский коллектив которого пытался не только ознакомить читателей с главными событиями истории Чехии, прежде всего политической, социально-экономической и этнокультурной, а также выяснить место и роль чешского народа в европейской и мировой истории.*

***Ключевые слова:** Чешская Республика, история, историография, исторические источники, Чехословакия, чешская культура, богемистика.*

Vitaliy Tuchinsky

Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhailo Kotsiubynsky,
PhD (History) Associate Professor (Ukraine)

Zin'ko Yu.A., Kalitko SL, Kravchuk O. M, Pop I.I. Essays on the history of the Czech Republic. A manual for students in higher education. - Vinnytsya: LLC "Nilan - LTD", 2017. - 467 pp.

The article reviews the textbook on the history of the Czech Republic from ancient times to the present, whose author tried not only to acquaint the readers with the most important events in the history of the Czech Republic, especially political, socio-economic and ethnocultural, as well as to find out the place and role of the Czech people in European and world history.

The introduction to the textbook substantiates the relevance of the subject, reveals the main political stages in Czech history, shows the most important Ukrainian historiographic works of the problems of the history of the Czech Republic. The sections of the manual in chronological order cover the history of the Czech Republic from the Vth century: until the time of the appearance in the territory of the nation - the Celts and ends with the beginning of the twenty-first century. The basis of the chronological division of the history of the Czech Republic is the political approach. At the same time, the authors pay close attention to the socioeconomic and cultural history of the Czech Republic. After each section, the tasks and questions on the consolidation of the submitted material, the list of the recommended literature, including the sources, which open the possibilities for students to work with the historical documents, are proposed.

The textbook "Essays on the history of the Czech Republic" is recommended for students and teachers of historical faculties of higher educational institutions, as well as for anyone interested in the history of the Czech people.

Key words: Czech Republic, history, historiography, historical sources, Czechoslovakia, Czech culture, bohemianism.

Статтю подано до редколегії 14.02.2018 р.